

Švýcarský systém armády - jiný, způsob organizace obrany státu - podobný

Na pozvání zástupce náčelníka Generálního štábu Švýcarské armády divizionera Martina von Orelliho uskutečnila delegace Armády ČR počátkem února 1994 pracovní návštěvu Švýcarska.

Cílem návštěvy bylo zúčastnit se mobilizačního cvičení švýcarské armády a uskutečnit operační rozhovory k otázkám systému obrany státu.

Přestože švýcarský systém armády je od našeho odlišný, našli jsme mnoho společného, pozitivního a transformovatelného do podmínek AČR.

Švýcarská konfederace má cca 7 mil. obyvatel, 41 288 km² s průměrnou hustotou 164 obyvatel na 1 km². Je od roku 1848 spolkovým státem. Tvoří jej 26 kantonů. Úředním jazykem je němčina, francouzština a italština. Ve vysokohorských pásmech se zachovala původní řeč rhetorománština. V čele je spolkový prezident volený na 1 rok.

Armáda je založena na miličním systému doplňování. Mírová profesionální naplněnost je velmi nízká (řádově několik desítek tisíc). Zato válečné rozvinovaná naplněnost armády je poměrně vysoká (řádově několik set tisíc mužů).

Přechod z mírového na válečný stav je perfektně propracován, je vysoce ekonomický a maximálně účelově zaměřený na splnění **základních cílů obrany Švýcarska**. Mezi ně patří udržení míru (personálním nasazením příslušníků švýcarské armády v rámci dohodnutých opatření, kontrolou zbrojení, verifikací odzbrojovacích procesů a mezinárodních mírových bezpečnostních operací). **Zabezpečení další existence Švýcarska** (přípravenými jednotkami pro nasazení v záchranných a humanitárních operacích při katastrofách, ochranou životně důležitých a zvláště citlivých zařízení a objektů před násilnými akcemi). **Zabránění válce** (prokazováním neustálé vůle a věrohodnosti připravenosti k obraně Švýcarska, nepřipustěním vytvoření vojenského vakua v prostoru Švýcarska, zabezpečením ochrany vzdušného prostoru). **Vedení války** - obrany (přípraveností jednotek k vedení obrany v příhraničních prostorech, podle situace i v celé hloubce státního území, s důrazem na strategické alpské přechody, připraveností pokračovat v ozbrojeném odporu na švýcarském území obsazeném nepřitelem).

Miliční systém armády je v podstatě založen na vysoké připravenosti jednotlivce (vojína, poddůstojníka, důstojníka), jeho ochotě pracovat dobrovolně na svém profesním sebezdokonalování, udržování své osobní výstroje a výzbroje v perfektním stavu připravenosti k použití a na vnitřním přesvědčení, že jeho přínos k obraně státu je nejen otázkou povinnosti, ale především otázkou občanské cti a chlapské hrdosti.

Proto absolvování povinné čtyřměsíční rekrutské školy (obdobu naší základní voj. služby), jakož i dalších pravidelných cvičení či kurzů až do věku šedesáti let, považuje každý Švýcar za podmínku svého uplatnění v civilním životě.

O udržování zásob materiálu a techniky (včetně bojové) se starají polovojenská zařízení (sklady, závody), která jsou schopna v krátkých časových lhůtách zabezpečit vývoz techniky a materiálu pro mobilizované jednotky do stanovených prostorů.

Měli jsme možnost sledovat celý průběh „mobilizace jednotky“ od odchodu vojáka z domu (navštívili jsme jeho domácnost v 6,30 hod.), přes prostor stmelení jednotky, prostory skladování techniky a materiálu, místa velení roty, praporu, včetně plánu (náplně) přípravy pro následující 3týdenní cvičení. Rovněž tak jsme byli pozváni na místní radnici, kde jsme viděli systém organizace a způsob zabezpečování mobilizace ze strany místních orgánů (obec cca 3000 obyvatel), systém ochrany civilního obyvatelstva, včetně podzemních úkrytů vybudovaných speciálně pro účely úkrytí obyvatelstva.

Celá naše delegace se jednoznačně shodla, že toto zaměstnání bylo velice poučné a že řadu zkušeností a poznatků lze transformovat (bez přímého kopírování) do podmínek AČR. Jde především o následující oblasti: způsob vyrozumívání a povolávání miličních příslušníků armády k aktivní službě, způsob fungování jednotlivých mobilizačních pracovišť a provádění 1. etapy bojového stmelení, systém (způsob) povolávání k aktivní službě vybraných jednotek (útvárů) potřebných k dosažení potřebné úrovně bojovosti a připravenosti Švýcarské armády, jejich střídání v systému bojové pohotovosti, způsob (priority), zasazování jednotek do akcí v době míru, v době krize i k obraně v době války.

Velice užitečné byly i naše rozhovory o celkovém systému obrany Švýcarska, způsobu velení a řízení vojsk v době míru, v době narůstání nebezpečí (krize) i v době ohrožení (války), o stavu rozpracovanosti otázek strategie obrany země, operační doktríny i otázek výstavby armády v souladu s projektem modelu „Armády 95“. Ten byl schválen spolkovým shromážděním v roce 1990 a bude realizován do konce roku 1994.

V rámci národní obrany trvale platí následující zásady: Armáda jako celek plní obranné poslání. Příprava je proto jednoznačně zaměřena na boj na vlastním území, vnitřní použití armády se připouští v rámci tzv. asistenčních operací (mezi-resortních, vnitrostátních při haváriích, katastrofách, pomoci civilním úřadům, ochraně mezinárodních konferencí pořádaných na švýcarském území ap.). Operační spolupráce Švýcarska jako neutrálního státu s armádami ostatních států není z politických důvodů v době míru přípustná. V případě války musí mít Švýcarsko na zřeteli potřebu rozvoje spolupráce s protivníky agresora.

V souladu s modelem „Armáda 95“ je strategické zaměření orientováno na odvrácení války, vedení války a na pomoc civilním úřadům.

■ **Odvrácení války** se dosahuje výstrahou odstrašením a především vlastní obrannou schopností. Armáda, jako mocenský prostředek, má největší význam právě v oblasti výstrahy, resp. odstrašení potenciálního agresora. To vyžaduje schopnost dosahovat rychle vysokého stupně bojové připravenosti a mít předpoklady pro vedení nepřetržitého a dlouhodobého ozbrojeného zápasu.

Výstraha musí být účinná již v době míru (za normální situace), zvláště ale v případě nutnosti ozbrojené ochrany (obran) švýcarské neutrality.

■ **Vedení války** je hlavní úlohou armády. Hlavním cílem přitom je obrana švýcarského státního území již na hranicích a v příhraničním prostoru, zabránění nepříteli v dosažení významných cílů útoků a zachování alespoň části státního území pod švýcarskou kontrolou. Vedení války v případě obsazení švýcarského území musí pokračovat formou tzv. malé (partyzánské) války.

■ **Pomoc civilním úřadům** bude zajišťována prostředky, které v podstatě nerozšiřují hlavní úkoly armády. K dispozici budou v případě potřeby vojskové svazy, personál i materiální prostředky. Odpovědnost vůči obyvatelstvu zůstává na civilních úřadech.

Pro případ bojového nasazení musí být armáda rychle bojeschopná. Přiměřenými prostředky musí projevovat rozhodnou vůli k účinné obraně při plnění politických závazků neutrálního státu.

V případě ozbrojené obrany se předpokládá účinně bojovat s nepřátelskými vzdušnými i pozemními uskupeními, vést boj i při zasazení jaderných a chemických zbraní. Při boji v hloubce švýcarského území stupňovat úsilí, podle možnosti využívat přírodní překážky a zátarasy. Bez další podpory udržet velké části švýcarského území po delší čas trvání konfliktu. Vojenským letectvem a prostředky PVO podporovat pozemní vojsko, bránit vzdušný prostor a ničit pozemní cíle nepřítelů.

Přitom se počítá s postupným zasazováním jednotlivých formací. Nejdříve **pohotovostních formací** (tj. sil, které se nacházejí v aktivní službě při výkonu pravidelných cvičení a jsou plně bojeschopné). Potom **poplachových formací** (tj. prostředků předurčených k obraně důležitých objektů, letišť, strategických přechodů přes Alpy) a nakonec **ostatních formací** (pěších, mechanizovaných, horských, pevnostních, tankových).

Pro obranu nepohyblivých (stálých) zařízení a staveb (pevností, úkrytů apod.) je plánována součinnost a velení až na taktickou úroveň.

Strategické stanovení cílů odstrašení k odvrácení války zahrnuje zajištění včasné výstrahy v předpokládaném časovém horizontu. Zabezpečení vysokého standardu výcviku. Zkvalitnění mobilizační připravenosti. Výstavbu stálých ochranných a obranných zařízení a stanovení odpovídajících opatření, která v každé situaci zabezpečí ve správném čase potřebnou bojovou připravenost armád i vysoký stupeň připravenosti PVO, již v případě krize. Dále jsou to opatření pro přežití armády v boji (ženijní materiál, stálé úkryty apod.), zajištění schopnosti armády dostat nepřátelské útočné síly do nevýhodné situace, vyčerpávat je a účinně zadržovat a konečně příprava vybraných objektů ke zničení, popř. navedení stavu jejich neupotřebitelnosti.

V případě vedení války jde pak o následující cíle: Donutit útočníka usilujícího o proniknutí přes švýcarské území k rozvinutí většího počtu útočných formací a postupně ho vyčerpávat, narušovat sestavu nepřítelů, obsazujícího švýcarské území a zejména dlouhodobě zabránit prostorové koncentraci nepřátelských útočných sil.

Z toho vyplývá, že v případě vojenského ohrožení bude velká část švýcarských svazků nasazena ve vnitrozemí (rota, prapor, brigáda bude bránit svůj rodný region).

Do zvláštních úkolů Švýcarské armády patří vojenská obrana neutrality omezenými armádními silami ve spolupráci s policejními silami (Kantonální policií). Dále vojenská asistence při udržování nebo obnově ústavního pořádku se předpokládá jen za situace masových násilných akcí. Vojenské jednotky doplní policii a podpoří ji. Obnova pořádku v podstatě přináležejí civilním úřadům a policejním silám.

Kromě konzultace výše uvedených otázek jsem měl možnost hovořit s náčelníkem generálního štábu Švýcarské armády a dalšími odborníky, zabývajícími se otázkami obrany státu. Bylo to nesmírně přínosné.

* * *

V závěru bych chtěl zopakovat, že přestože nechceme - ba ani nemůžeme - švýcarský systém kopírovat, poznatky, které jsme získali, lze využít při řešení konkrétních otázek připravované vojenské strategie obrany ČR do roku 2005, operační doktríny AČR i koncepce výstavby armády po roce 1996.

Chtěl bych touto cestou ještě jednou poděkovat švýcarské straně za možnost zúčastnit se tohoto zaměstnání a za otevřenou výměnu názorů na způsob i možnosti vedení obrany státu.